

מעדני אשר

גיליון שס"א

(שנה ח')

פרשת צו-פורים תשע"א

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך נן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

מדוע לא היה כלי זמר בסעודת אחשוורוש?

יש להקשות: מדוע לא היה כלי זמר בסעודת אחשוורוש, הרי כלי זמר הוא דבר שיש בכל סעודה ובפרט בסעודת מלכים, וליכא למימר שהיה דא"כ מדוע לא הוזכר במגילה כמו שנזכר שאר הדברים כמו המיטות, כך מקשה האלשיך הקדוש במגלת אסתר א' ו' בשם המהר"ם עראמה על מגילת אסתר, וכן ביוסף לקח אסתר א' ו', וכן הקשה במהר"ם שיף חולין בדרושים נחמדים, וכן הקשה במנות הלוי מגילת אסתר א' ח'.

איכא כמה תרוצים:

א. בעניני נגינה אין כל דעות בני אדם שוות, החביב על זה אינו אהוב על חבירו, והנגינה נשמעת בעל כרחו של האדם שאי אפשר לאטום את האוזן, ואחשוורוש היה רוצה לשמח את כל אורחיו לכן לא הביא שום כלי זמר, משא"כ בשאר דברים כל אחד היה יכול לברור מה שרוצה, כך תירץ במהר"ם ערמה, וכן במהר"ם שיף חולין בדרושים נחמדים.

אבל ביוסף לקח תמה עליו: לא ידעתי מה עשה למי שאינו שותה יין וריחו מזיק לו אשר מי יעצור הריח, ומה עשה למי שענינו כהות וראיית הגוונים מזיק לו.

ב. אין ספק שהיה שם כל מיני זמר ושיר, ומי שלא היה חפץ לשמוע בטלה דעתו אצל כל אדם, ומה שהוקשה למהר"ם עראמה מדוע לא הזכירו, נראה לתרץ שלפי היות הנגינים וכלי זמרים נמצאים בכל סעודות המלכים אין גם אחד שלא יתנהג בהם, לפי זה לא הזכיר כי לא הזכיר פה רק הדברים שעשה אחשוורוש בענין המשתה הזה, ממה שלא קידם לו שום מלך לעשות כן, אבל הדברים שהם נמצאים בכל הסעודות של המלכים לא הוצרך להזכירם כאן, ולפי זה אתי שפיר: למה לא הזכיר המאכלים שהאכילם, לפי הנ"ל אתי שפיר לפי שלא היה באכילה שינוי חדש מה שלא היה בסעודת מלכים אחרים לכן לא הזכירם, כך תירץ ביוסף לקח אסתר א' ו', וכן במהר"ם שיף סוף חולין בדרושים נחמדים.

ג. הסעודה היה בלא אונס שלא להעביר ישראל על דתם באונס רק מרצונם הטוב, וכמו שכתוב לעשות כרצון איש ואיש כרצון מרדכי והמן, וישראל גזרו על עצמן מיום החורבן בשיר לא ישתו יין, גיטין ז' ע"א ואם היו שם כלי זמר לא יבואו ישראל על המשתה, כך תירץ במהר"ם שיף סוף חולין בדרושים נחמדים, ועיין במעדני אשר פרשת דברים תש"ע אריכות על מה שמכו העולם לשמוע כלי זמר בזמננו.

ד. יש אנשים המתעמקים בנגינה ומאבדים חושיהם הארציים וכמעט שאינם יודעים באיזה מקום הם נמצאים, ויש אנשים השוקעים בשינה ובחלומות וגופותיהם דומים כאילו נסתלקה מהם הנשמה, והרי הם כתינוקות המוטלים בעריסה ואמותיהם מזמרות להם אגב נענוע שיר ונגון והם נרדמים, וכיון שרצה אחשוורוש שיאכלו וישתו ויעברו על התורה לכן לא הביא מנגנים, כך תירץ בספר ילקוט מעם לועז אסתר א' ו' ע"כ מ"ו.

האם החיוב להשתכר בפורים זה דווקא ע"י יין?

איתא בגמ' מגילה ז' ע"ב חייב אדם לבסומי בפוריא, עיין מעדני אשר פורים תש"ע מה שדנתי לשיטה שכהנים בזמן הזה אסורים לשתות יין, האם בפורים מותר להם לשתות.

וכתב רש"י חייב לבסומי ביין, משמע דעיקר החיוב זה דווקא ביין.

וכן כתב הרמב"ם פ"ב ממגילה ה"טו וז"ל כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרותו הרי שהזכיר יין דוקא.

וכן משמע משו"ת הרדב"ז ח"א ס' תס"ב שכתב בראובן שנדר שלא ישתה יין עד שיחזור לביתו אם יהא מותר ביין של מצוה כגון קידוש היום וארבע כוסות ופורים, הרי דס"ל דין של פורים מצוה כמו קידוש וארבע כוסות, ואם נימא דין לאו דוקא, א"כ ודאי דאסור ביין פורים שהרי אפשר לו בשאר משקאות.

וגם ברוקח ס' רל"ז כתב מיחייב איניש לבסומי בפוריא, פ"י ירבה במשתה היין.

יש להקשות: מדוע המצוה ביין דוקא ואי אפשר במשקה אחר, הלא העיקר שישתכר, עד דלא ידע בין אורו המן לברוך מרדכי מאי נפ"מ באיזה אופן יבא לו, כך מקשה בגליוני הש"ס מגילה ז' ע"ב.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה שהקשה באבודרהם פורים, וכן באלה רבה מובא בביתור הלכה אור"ח סימן תרצ"ה וז"ל ואם תאמר האיך חייבו חכמים להשתכר בפורים, והלא בכמה מקומות בתורה מזכיר שהוא מכשול גדול השכרות כמו נח ולוט, ומתרג' ויש לומר מפני שכל הנסים שנעשו לישראל בימי אחשוורוש היו על ידי משתה כי בתחלה נטרדה ושתי מן המלכות על ידי משתה היין שנאמר אסתר א' י' ביום השביעי כטוב לב המלך ביין אמר להביא את ושתי וגו', ובאה אסתר תחתיה על ידי משתה שנאמר שם ב' י"ח ויעש המלך משתה גדול לכל שריו ועבדיו את משתה אסתר וגו'. וכן ענין המן ומפלתו על ידי משתה היין היה, ולכן חייבו להשתכר בפורים מפני שבא הנס בעבור משתה היין שעשתה אסתר ועתה יהיה נזכר הנס הגדול בשתיית היין, לפי זה אתי שפיר מדוע תיקנו דווקא יין, מעדני אשר.

ב. ע"פ מה שכתב המאירי מגילה ז' עמוד ב' דהחיוב לשתות היא משום שמחה כדכתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה, ולכן יש סברא לומר שענין שמחה, הוא דווקא ביין וכלשון הכתוב ויין ישמח לבב אנוש, כך כתב בהגהות למקראי קודש סימן מ"ד.

גליון זה נודב ע"י ידידניו

הרה"ג רבי פינחס שפירא שליט"א

רב בית המדרש סדיגורה תל אביב

לעילוי נשמת זקנו הרב החסיד פינחס שפירא בן הגאון הצדיק רבי אלתר אליקים שרגא זצ"ל

אב"ד זויקנא ומח"ס שם משמעון, ומקור חיים לרגל יומא דהילולא החל ב"ג אדר ת.נ.צ.ב.ה.

הלימוד בגליון זה נודב ע"י ידידנו החפץ בעילום שמו מלוס' אנג'לס לזכות בני

כמר מרדכי אלימלך אברהם נ"י

לרגל שמחת החלאקה

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לעלות מעלה מעלה על במתי התורה והיראה

For the sake of the

מי שנאנס ולא קרא את המגילה בלילה

האם יש לו חיוב לקרות את המגילה ביום פעמיים?

איתא בגמ' מגילה ד' ע"א אמר רבי יהושע בן לוי חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר תהלים כ"ב אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דמיה לי, וכו'.

יש לחקור מי שנאנס ולא קרא את המגילה בליל פורים האם יש לו חיוב לקרוא את המגילה פעמיים ביום פורים מדין תשלומין כמו דקימ"ל לגבי תפלה שאם החסיר תפלה אחת דצריך להשלים או דילמא אין צריך להשלים.

הנה הברכי יוסף אורח חיים סימן תרפ"ז מובא בשערי תשובה שם כתב וז"ל כד הוינא טליא שאלני הרב כמהר"ם מזרחי זלה"ה הא דקי"ל מגילה ד' ע"מ א' שחייב לקרות המגילה בלילה ולשנותה ביום, אם שכח לקרות המגילה בלילה, אי נמי נאנס באונס שהיה פטור מן הדין לקרותה בלילה, אם נזכר ביום, אי נמי ביום שנסתלק האונס, אם יקרא פעמים ביום לתשלומי לילה, בברכה כדן תפילה.

ומסיק הברכי יוסף: דבדין קריאת המגילה נראה דאין בה דין תשלומין כלל, אף בטעה או שכח, כל שעבר זמן קריאתה, ולא דמי לתפלה.

ומביא ראיה: ממה שכתב הפוסקים דמי שלא קרא קריאת שמע ערבית אין צריך להשלים בבוקר שנים עין ש"ע אורח סימן נ"ח, וכן בית יוסף אורח סי' ק"ח, וכן בלבוש וטעמא כמ"ש הרב הלבוש והרב פ"ח דדוקא תפלה, דרחמי ניהו, תקון תשלומין, לא כן קריאת שמע דתליא בשכיבה וקימה, ולכן אין לה תשלומין, א"כ ה"ה דמגילה נמי דלאו רחמי, ותקינן לה ביום ובלילה, כל שעבר זמן קריאתה, אפי' טעה או שכח, ליתא בתשלומין.

עוד יש להביא קצת ראיה: ממ"ש הרא"ש פ"ק דמגילה סי' א' דעיקר מצותה ביום, והכריח זה מבני הכפרים דלא היו קורין המגילה אלא ביום, בשעה שבאים לשמוע קריאת התורה, ואי מגילה איתיה בתשלומין לשכח ונאנס, מאי ראיה מייתי הרא"ש מבני הכפרים, הא אפשר דבני הכפרים משלימין אותה ביום, דבלילה היו אנוסים, אלא משמע דפשיטא להרא"ש דאין תשלומין למגילה, ותצא דינא דאין תשלומין למגילה לשכח ונאנס, שוב אנא לידי תשובות הרב המובהק, הדר לכל חסידי, מרבנן קדישי אשר בעיר קדשנו ירושלים כמהר"ר יעקב מולכו זלה"ה, ומצאתי שכתב, וז"ל לענין מי שלא קרא בלילה המגילה אם יש לו תשלומין ביום עיין בדין קריאת שמע אם יש לה תשלומין, ועוד דעיקר הוי של יום, כמ"ש התוס' ד' א ד"ה חייב בהא דאריב"ל חייב לקרותה ביום ולשנותה בלילה, עלץ לבי שכוונתי לדבריו של גדול.

ובשפת אמת מגילה ד' עמוד א' כתב וז"ל והיה נלע"ד לפרש כוונת ריב"ל שחייב לקרותה ביום פעם שנית, והיינו דאם לא קרא בלילה צריך לקרות ביום ב' פעמים דגם דמקרא דולא ידום ליכא הוכחה לקרות בלילה וביום אלא לקרותה ב' פעמים רק דמקרא דאקרא יומם איכא סמך לקרות ביום ובלילה וא"כ כשלא קרא בלילה צריך לקרות ביום ב' פעמים ואתי שפיר לשון לשנותה, אך בספר ברכי יוסף אורח סימן תרפ"ז כתב ראיתי שהביא בשם גדול א' שרצה לומר דאם לא קרא בלילה חייב לקרות ב' פעמים בתורת תשלומין כמו בתפלה דאיכא חיוב תשלומין, ודחה דבריו דאין כאן חיוב תשלומין משום דהלילה גורם, אבל למ"ש אין הלילה גורם כלל רק דלעולם צריך ב' קריאות כנ"ל, אבל לא משמע כן בפוסקים.

האם אפשר לקיים מצות משלוח מנות

כששולח לחבירו כסף מזומן בפורים?

יש לחקור האם אפשר לקיים מצות משלוח מנות כששולח לחבירו כסף מזומן בפורים או דילמא אי אפשר לקיים מצוה זו רק כששולח מנות.

הנה בשו"ת הלכות קטנות חלק ב' סימן קס"ג נשאל השולח לחבירו מעות כסות וכלים למשלוח מנות האם יוצא ידי חובה, ופסק: אם יוכל למוכרם מיד ולקנות לצורך סעודה מהני.

ומביא ראיה: מהא דתנן במשנה נדרים ל"ב ע"ב אין בין מודר הנאה מחבירו למודר מאכל אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושים בהם אוכל נפש, משמע שהנאה המביאה לידי מאכל זה כמו מאכל.

וכן מביא ראיה: מהא דאיתא בגמ' מגילה ז' ע"ב רב מרי שלח לרבה זנגבילא ופלפלי, שהנאה המביאה לידי מאכל כמאכל דמי, וכן פסק בפשיטות בספר מעם לועז, אסתר, עמוד רמ"ט.

יש אחרונים שדחו ראיה זו: שהרי איתא בגמ' ברכות ל"ז ע"ב אמרי ליה רבנן לאמימר, הכוסס זנגבילא ביום הכפורים פטור מעון כרת, והא אמר רבא האי המלתא דאתיא מבי הנדואי מברכים עליה בורא פרי האדמה, לא קשיא הא ברטיבתא שראויה לאכילה הא ביבשתא. וכיוצא בזה אמרו שם לענין פלפלין, ואם כן יש לומר דמרי ששלח פלפלי וזנגבילא היינו רטובים שראויים לאכילה, ואין הכי נמי אם היו יבשים שאינם ראויים לאכילה, אין יוצאים בהם ידי חובת משלוח מנות. כן כתב בספר ערך שי אורח חיים סימן תרצ"ח.

אבל בשו"ת תרומת הדשן סימן ק"א נשאל בדין השולח לחבירו בפורים חלוקים וסדינים וכיוצא באלה, האם יוצא ידי חובת משלוח מנות, וכתב שמכיון שעיקר טעם משלוח מנות כדי שיהיה סיפק לכל אחד לקיים סעודת פורים כדת, אין יוצאים ידי חובה במשלוח מנות של חלוקים וסדינים, ועוד שלא מצינו בשום מקום שנקרא בשם מנות אלא דבר מאכל ומשתה, וכן דקדק הרמב"ם ב' מהלכות מגילה הלכה ט"ז בלשוננו, וכתב חייב אדם לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלים, שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו, שתי מנות לאיש אחד, ונראה ששתיה בכלל אכילה, ואילו במתנות לאביונים כתב הרמב"ם ב' מהלכות מתנות לאביונים הלכה ט"ו לתת מתנות לעניים, ואין פוחתים משני עניים, שנותן לכל אחד מתנה אחת, או מעות או מיני תבשילים או מיני אוכלים, שנאמר ומתנות לאביונים, שתי מתנות לשני עניים. ומוכח שלגבי משלוח מנות אינו יוצא אלא בדברי מאכל ומשתה, פי דיוקו מלשון הרמב"ם, מוכח שאין יוצאים ידי חובת משלוח מנות במעות, שאין עליהן שם מנות כלל.

וכן כתב בספר מטה משה סימן תתרטו שמצות משלוח מנות הוא דוקא במיני מאכל ומשתה, ושכן כתב התרומת הדשן הנ"ל, אבל מתנות לאביונים הם מאכלים או מעות.

וכן כתב הטורי אבן אבני שוהם מגילה ז' דשאני לן בין משלוח מנות למתנות לאביונים, שמשלוח מנות הוא רק בדברי מאכל ומשתה, ואין יוצאים ידי חובה בכסף, וכעין מה שכתוב ושלחו מנות לאין נכון לו, שדרשוהו בגמ' ביצה ט"ז דהיינו למי שלא הכין עירובי תבשילין, שצריכים לשלוח לו דבר מאכל ביום טוב לצורך השבת. וכן שנינו במשנה ביצה י"ד ע"ב בית שמאי אומרים אין משלחים ביום טוב אלא מנות, אבל מתנות לאביונים מועיל בהם כסף ושוה כסף.

על מה שמכו תושבי ירושלים להמשיך את סעודת פורים

לתוך הלילה הרי יש איסור של ולא יעבור?

איתא בגמ' מגילה ב' ע"א על הא דאיתא במשנה שם דתיקנו חכמים שאפשר לבי הכפרים לקרוא מגילה מ"א באדר עד ט"ו, ומקשה בגמ' מדוע לא תיקנו שיהא אפשר כמה ימים אחר ט"ו, ומתריך הגמ' ולא יעבור כתוב דהיינו שאסור לקיים מצות פורים אחר ט"ו באדר.

יש להקשות: מהא דאמרין בגמ' פסחים ז' ע"מ ב' מגילה כ"א ע"ב, סוכה ל"ט ע"א אמר רב יהודה אמר שמואל כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן, ובגמ' מאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא, והגמ' מביא ראייה מג' פסוקים דיעבור הוא לשון הקדמה, א"כ איך ילפינן מלא יעבור שאסור לאחר, הרי ולא יעבור הכונה שלא יקדים, כך מקשה החיד"א בספרו פתח עינים מגילה ב' ע"א, וכן הרש"ש מגילה ב' ע"א, וכן בהגהות מהרש"ם מגילה ב' ע"א, וכן בשו"ת פני מבין אור"ח סימן רכ"ח.

יש שמתרין: כיון דלא יעבור טפי משמע ולא יאחר אם איתא דהכא הויא ולא יקדים הויא ליה לפרש בהדיא, כך תירץ החיד"א בספרו פתח עינים מגילה ב' ע"א.

יש להקשות: א"כ מדוע נהגו הרבה מבני המוקפין, שממשיכים את סעודת פורים ביום ט"ו אדר לתוך הלילה שהוא ט"ז אדר, הרי הם עוברים על ולא יעבור, ובאמת הגאון רבי יוסף צבי דושנסקי זצ"ל אב"ד ירושלים בעת סעודת פורים בירושלים כאשר הגיע זמן ערבית היה גומר את הסעודה באמרו ולא יעבור כתוב, אבל מ"מ על מנהג העולם קשה.

הנה בשו"ת דובב מישרים חלק ג' סימן י"א נשאל מהגאון רבי ישראל וועלץ שזכה לקבוע דירתו בירושלים שעיקר הפורים שם הוא בט"ו אדר כמוקפין על כן חושש להפסיק מבעוד יום את הסעודה מטעם ולא יעבור.

ופסק הדובב מישרים: שאין לחשוש על מנהגן של ישראל משום כמה טעמים:

א. ע"פ מה שכתב הר"ן מגילה ה' ע"א דולא יעבור לא שייך רק לענין קריאה ולא לגבי משתה ושמחה, ובה מיישב את שיטת הירושלמי פרק א' מגילה דאם חל ט"ו באדר בשבת אוכלים את הסעודה ביום ראשון וקשה הרי כתיב ולא יעבור אלא על כרחך דולא יעבור לא קאי רק על קריאת המגילה.

אבל הריטב"א מגילה ה' עמוד א' **חולק על זה:** וז"ל אין הירושלמי הזה ברור דהא כי כתיב ולא יעבור אפילו אשמחה נמי הוא דהיינו הסעודה דזכרים ונעשים כתוב שם.

וכן בשו"ת מחנה חיים חלק א' סימן ל"א הקשה הלא כתיב ולא יעבור להיות עושים שני ימים, וא"כ עיקר האיסור דלא יעבור אצל עשייה הוא דכתוב שהוא הסעודה וצע"ג.

ב. האיסור של ולא יעבור, זה רק אם רוצים להעביר את הקריאה או השמחה מיום קביעתם שלא לעשותם אז רק ביום שלאחריו, משא"כ אם קיים בזמנו החיוב שוב אין על ההמשכה בלילה ולא יעבור.

ג. כיון דקימ"ל אור"ח סימן תרצ"ה ס"ק ג' דאם התחיל סעודתו ביום ונמשך בלילה אומר על הניסים דבתר תחילת הסעודה אזלינן ותחילת הסעודה היתה ביום, ועיין במחצית השקל אור"ח סימן ו' ס"ק ו' שהביא מתשובת בית יעקב שבמדה טובה אזלינן בתר

התחלה, ולכן ה"ה לענינו כאן שמותר להמשיך הסעודה בליל ט"ז כיון דהתחלה היה בט"ו.

ולפי יסוד זה מתרצים אחרונים: מנהג העולם המובא ברמ"א אור"ח סימן תרצ"ה ומקורו בתרומת הדשן סימן ק"י דבהרבה מקומות נהגו בעלי בתים וגם ת"ח לעשות עיקר סעודת פורים בערב והולכין לבהכ"נ ומתפללין מנחה ולא ערבית, וחוזרין לבתיהן ומתחילין בסעודה ביום ונמשכין בה עד הלילה, ורוב הסעודה היא בלילה, וכתב דטעם לדבר משום דבארבעה עשר שחרית צריך שיהוי בקריאת מגילה, ואח"כ הוא טרוד ושולח מנות ומתנות לאביונים, ואין פנאי לאכול בסעודה בשמחה ובתענוג. ולכן קבעו קדמונינו מקצתה בערב ולהתחיל מבעוד יום, ג"כ קודם תפילת ערבית, כדי לקיים מצות סעודה ביום שהוא עיקר. ונמשך ביה מאז בפנאי ובתענוג עד הלילה ובלילה עצמה. וחשיב הכל סעודה אחת, ולפי יסוד דלעיל אתי שפיר משום דכיון דהתחלה ביום מהני, כך כתב בשו"ת ארץ צבי סימן קכ"א, ועיין במקראי קודש פורים סימן מ"ג.

ד. ע"פ מה שכתב במשך חכמה מגילת אסתר ט' ל"א ליישב את דברי הירושלמי פרק קמא דמגילה דסעודת פורים שחל בשבת מאחרין היינו במוצאי שבת, ואין בזה משום ולא יעבור, שהרי ימי משתה ושמחה שתקנו הוא כנגד ימי המנוחה שהיה אז וכמו שכתוב במגילה כימים אשר נחו וגזירת המן היה ביום י"ג ולילה שלאחריו, וגם ימי המנוחה היה ביום י"ד ולילה שלאחריו, כי אצל העמים מונים היום יום ולילה שלאחריו, ואמנם התקנה היתה כדת ישראל שהיום הולך אחר הלילה, אבל משום זכר לנס שהיה בימיהם אפשר שמשום כך ממשיכים את המשתה ללילה שלאחריו, כך כתב בהגהות על ספר מקראי קודש סימן מ"ג.

בחורים שהולכים לאסוף כסף בפורים

האם די להם שמברכים פעם אחד ביום על האוכל?

יש לחקור בחורים שהולכים לאסוף כסף בפורים כל היום האם בכל בית שהם מגיעים הם צריכים לברך משום שינוי מקום או דילמא אין צריכים לברך בכל בית.

קימ"ל אור"ח סימן קע"ח הולכי דרכים אוכלים דרך הילוכם ויושבים ומברכין במקום סיום אכילתם.

ובטעם הדבר: דמותר להם להלך ולאכול אף אם אין רואין מקומן הראשון מחמת מרחק הדרך או שמפסיקין אילנות כתב במשנה ברורה סימן קע"ח ס"ק מ"ב משום דהם לא קבעו עצמן לתחלה לאכול במקום שברכו ורק לילך ולאכול ולכן אין נחשבין כלל עי"ז עוקרין ממקומן, א"כ ה"ה אלו שאוספים כסף יש להם דין של הולכי דרכים ואין צריכים לברך בכל מקום שהם הולכים, באופן שלא נתעכל המזון, כן פסק בנטעי גבריאל פורים סימן ע' ס"ק י"ג, וכן בספר שערי ברכה פרק ט' ס"ק מה, ועיין בשבט הקהתי חלק ד' סימן נ"ה.

מעדני אשר: ואע"ג שכתב המשנה שם דאם התחיל לאכול בבית והלך לדרך הרי הוא כמו מבית לבית דלא מהני דעתו בפירות וצריך לחזור ולברך, זה דווקא כשקבע בביתו אבל כאן אפילו בבית הראשון אין זה מקום קביעות והוא בכלל הולכי דרכים.

ולהלכה: צריך להתייעץ עם רב מוסמך בענין זה, דאני דברתי עם כמה מורי צדק והתחבטו בענין דאין הדבר ברור מה לפסוק.

מכתבים למערכת

האם יש חובב להגיד עדות לחבירו כשחבירו אינו תובע ממנו שיבא להגיד עדות מה שהקשתם בשם אחרונים על מה שכתב הרמב"ם הלכות עדות פרק א' העד מצווה להגיד בבית דין בכל עדות שיודע, בין בעדות שחייב בה את חבירו בין בעדות שיוכחו בו, והוא שיתבענו להעיד בדני ממונות, דיש להקשות מדוע אם אין תובע אותו להעיד ליכא חובב להעיד, הרי איתא בספרא קדושים פרק ד' וז"ל ומנן שאם אתה יודע לו עדות, שאין אתה רשאי לשתוק עליו, ת"ל לא תעמוד על דם רעך, והרמב"ם גופיה הביא הספרא הג"ל בספר המצות מצה רצ"ו והמשמעות הדברים דשל "שאין אתה רשאי לשתוק" מוכיחין דחייב להעיד אפילו בלא תבע, וכמו בטובע בנהר וחיה או לסטים באים עליו, דבסיפא של הספרא שיש חובב להציל אפילו אינו תובע אותו, ותרצתם.

הגאון רבי מאיר רוזנברג שליט"א ירושלים
הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון

נראה לתרץ, שרמב"ם בהלכות עדות מבאר רק החלק של הלאו דלא יגיד ולכן מבאר שרק אם תבעו להעיד עובר משא"כ בספר המצות מבאר איסור דלא תעמוד לכן מביא הספרא גם באינו תובעו עובר.

איך הלכו אמוראים בדרך שיש שם מקומות שאינם נקיים הרי כשיש דרך אחרת יש איסור ללכת

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' ע"ז י"ז ע"א דרבי חנינא ורבי יונתן קאזלי באורחא מטו להנהו תרי שבילי אחד פתוח לפתח עבודת כוכבים, ואחד פתוח לפתח למקום שאינו צנוע, אמר חד להבריה ניוול אפיתחא דעבודת כוכבים דנכיס יצריה ששחזת את יצרו ותש כוחו כמבואר בגמ' סנהדרין ס"ד ע"א רש"י א"ל אידך ניוול אפיתחא שאינו צנוע, ונכפיה ליצרן ונקבל אגרא, וכן עשו ללכת בשביל שיש בו פתח למקום שאנשים אינם צנועים, דיש להקשות איך עשו כן, הרי אמרינן בגמ' ב"ב נ"ז ע"ב דאי איכא דרכא אחרניא אין ללכת במקום שיש בו מראות אסורות, ואם הולך הוא רשע, וא"כ היכי הלכו הני רבנן בשביל הזה שיש בו את פתח הבית של מראות אסורות ושבו לדרךא אחרניא של הע"ז, ותרצתם בארבע אופנים.

הרה"ג משה פריד שליט"א ס. פאלא ברזיל

נראה לתרץ, ע"פ מה דאיתא בגמ' פסחים י"א הוא עצמו מחזר עליו לשרפו מיכל קאכיל מיניה בתמיה, וכן כאן כל מה שעברו דרך שם הוא כדי לכוף את יצרים כמו שאמרו להדיא ולכן ככהאי גוונא אין חשש.

הרב יצחק קדמון שליט"א שעלבים

נראה לתרץ, ע"פ מה שהקשה במהרש"א שם איך סמכו אותם אמוראים על התורה שתגן עליהם מההטא, והרי בגמ' סוכה נ"ב למדנו שאב"י כמעט נכשל בחטא למרות גדלותו בתורה ומתוך דכאן הם שנים שעוסקים בתורה, לפי זה אתי שפיר דכאן שהם שנים מותר להם ללכת או משום שזכות הרבים מגין יותר או אחד ישמור על השני.

איך כשר אדם לומר עדות הרי הוא נוגע דמרויח שאינו צריך לתת צדקה באותו זמן מה שהקשתם בשם הדברי חיים על הא דקמ"ל ח"מ סימן ל"ד ס"ק י"ח ברמ"א כל מי שנטול שכר להעיד, עדותו בטלה דיש להקשות למה לא יחשב כל עד כנוטל שכר להעיד, שהרי כתב הרמב"ם פרק א' מהל' עדות דמצוה להעיד, א"כ העדאות עדות היא מצוה, א"כ מרויח שאינו צריך לתת צדקה בעת הליכתו לעדות, כמבואר בגמ' נדרים ל"ג ע"ב ובבא קמא נ"ז ע"ב ואם כן הו"ל הנאה בהעדאתו והוי כלוקח שכר להעיד, א"כ בטלה כל עדות, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחוקקי הדת

נראה לתרץ ע"פ מה שכתבו המפרשים דהטעם דעדותו בטילה כשנותן שכר כיון דאסור ליקח שכר קנסו רבנן, ועל כן זה רק בנטול שכר שייך לקנסו, אבל כשמרויח פרוטה דרב יוסף לא שייך לקנסו שהרי לא עשה כלום, שהרי לא נטל כלום.

הגאון רבי יהושע העשיל פארווא שליט"א מאנטשטר

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחוקקי הדת

נראה לתרץ, הרי בגמ' בכורות כ"ט ע"א למדים שצריך להיות בחנם כמו שמשא רבינו לימד בחנם כן יש לעשות מצוה בחנם, והנה משה רבינו גופו גם כן היה מרויח הפרוטה דרב יוסף בשעה שלימד תורה לישראל, הכי נמי מותר לדידן להרויח פרוטה דרב יוסף.

איך היה מותר לעשות סעודות גדולות לעדים כדי שיבאו להעיד הרי אסור ליטול שכר על העדות

מה שהקשתם בשם שו"ת נודע ביהודה על הא דאיתא במשנה ראש השנה כ"ג ע"ב ב' חצר גדולה היתה בירושלים ובית יעקב היתה נקראת, ולשם כל העדים מתכנסין, ובית דין בודקין אותם שם, וסעודות גדולות עושין להם, בשביל שיהו רגילים לבא, איך היה מותר לעשות סעודה כדי שיבאו הרי זה הוא שכר על העדות, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב ישראל הולצמן שליט"א אשדוד

נראה לתרץ, כיון דעל עצם העדות לא התחייב לו מאן דהוא שכר, או אע"פ שיש לו הנאה שיש שם סעודה, אין זה נחשב כמעיד בשכר, כי העדות היא ללא תמורה, אלא שאח"כ יש לו תנאים משפריים המרויחם אותו לבא, והיינו הסעודה הוא רק לווה.

הרב אלימלך בלום שליט"א קרית צננו נתניה

נראה לציין דבספר הנפלא שדה צופים ראש השנה כ"ג ע"ב תירץ דפעמים כדי לחזק את ידי עושי מצוה היה מתירם להם כל מיני דברים.

מדוע נקרא מסכתות הש"ס בלשון מסכתא

מה שהקשתם בשם אחרונים מדוע מסכתות הש"ס נקראים בלשון מסכתא, ומצינו בגמ' בכמה מקומות שזה נקרא מסכתא שבת ג' ע"א, שבת ק"ד ע"א, עירובין נ"ג ע"א קדושין מ"ט ע"ב, ב"מ צ"ט וצריך להבין על שם מה נקרא כן, ותרצתם בשבעה אופנים.

הרב יעקב י. ליכטר שליט"א ירושלים

נראה לציין דבדרשות חתם סופר חלק ב' דף ת"ז ע"ג האריך בזה והביא כמה טעמים בשם אחרונים כמו שכתבתם וכתב שם טעם חדש וז"ל הוא מלשון מסך מבדיל כדכתיב להבדיל ולהורות, כי צריך התבוננות רב להבדיל בין הענינים שלא לדמות מילתא למילתא אלא א"כ דומים ממש.

ברכת מזל טוב
לכ"ק מרן
האדמו"ר מבערגסאז שליט"א
בית שמש
לרגל שמחת נשואי בתו תח"י במז"ט
עב"ג הרב לוי יצחק שליט"א בן
הרה"צ רבי יהושע זייבאלד שליט"א
אבר"ק אלטשטארט ירושלים
יהא רעוא שיזכה לראות נחת דקדושה
מכל יוצאי חלציו

תגובות אפשר לשלוח עד
ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל
שוורץ שליט"א
מקום המערכת: 057-7961607
אל למייל: levib@017.net.il
לבוירוים בכל עניני המערכת,
טל: 057-3166560
מי שמתווך לתפטרף יאליף הנתיבים
גא לתתטיב לכתבת

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הגאון החסיד רבי **דניאל אלתר שליט"א**
לרגל יומא דהילולא של אביו
כ"ק מרן אדמו"ר מגור זי"ע
הרה"ק רבי פנחס מנחם
בהרה"ק רבי אברהם מרדכי זצוק"ל
בעל ה"פני מנחם" מגור
עלה בסערה השמימה ט"ז אדר תשנ"ו
זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

גליון זה נודב
ע"י ידידינו הרה"ג
רבי **זלמן לייב הולנדר שליט"א**
ראש כולל "זכרון אברהם משה" ירושלים
לרגל שמחת הבר מצוה
לבניו התאומים
כמר **צבי נ"י**
וכמר **שמעון נ"י**
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
ירוה נחת מכל יוצאי חלציו
ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב חיים גרשון לידר שליט"א
י"ד ועד הנאמנים העולמי של מרכז רפואי צאנז
לרגל שמחת אירוסי הנכדה תח"י בת לבנו הרב
שמזאל יעקב שליט"א עב"ג
הבה"ח החבר חיים שרגא פאוויל שער שליט"א
בן הרב שלום אליעזר שליט"א
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הגאון רבי **אברהם שמואל בנימין פנט שליט"א**
ראש כולל נחלת שמעון בית שמש
לרגל שמחת הפדיון הבן לנכדו בכבודו
הילד **ישראל אפרים פישל נ"י**
בן לבנו ידידינו הרב חיים אלתר אביגדור שליט"א
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל
יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה